

Asia: VN/6094/2026

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain muuttamisesta (uhka-arvio)

Lausunnonantajan lausunto

Kommentit oma-aloitteisesta tiedonluovutusoikeudesta.

Hallituksen esityksessä asiakastietolain 62 §:n 1 momentti säilyisi ennallaan, mutta muotoilu "salassapitovelvollisuuden estämättä" muutettaisiin muotoon "salassapitosäännösten estämättä". Muotoilu vastaa uusien ehdotettujen 2 ja 3 momentin muotoilua. Muotoilun yhtenäistäminen on perusteltua.

Kommentit oma-aloitteisesta tiedonluovutusvelvollisuudesta.

Työterveyslaitos pitää kannatettavana esitystä siitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajalla tai sen tehtäviä suorittavalla henkilöllä olisi voimassa olevan lainsäädännön mukaisen oma-aloitteisen ilmoitusoikeuden lisäksi tietyissä tilanteissa velvollisuus salassapitovelvollisuuden estämättä ilmoittaa oma-aloitteisesti poliisille henkeen tai terveyteen kohdistuvan uhkan arviointia ja uhkaavan teon estämistä varten välttämättömät tiedot. Esityksen tavoite lisätä viranomaisten mahdollisuuksia ehkäistä ja estää väkivaltaa on yhteiskunnallisesti merkityksellinen ja oikeasuuntainen.

Ehdotettu uusi ilmoitusvelvollisuus voi heikentää sosiaali- ja terveydenhuollossa keskeistä hoitosuhteen luottamuksellisuutta ja tätä näkökulmaa on käsitelty hallituksen esityksessä. Ilmoitettavien tietojen rajaaminen välttämättömiin on esitystä koskien perusteltua.

Hallituksen esityksessä mainittu riittävä kansallinen ja paikallisella tasolla toteutettava koulutuksen ja ohjeistuksen toteutuminen lakimuutokseen liittyen on tärkeää ja oleellista on varmistaa esityksessä mainittu sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön käytännön osaaminen ja tilannekohtainen toimintavalmius. Koulutuksen ja ohjeistuksen tulisi tavoittaa myös pääsääntöisesti yksityisellä sektorilla toimivien työterveyshuoltojen terveydenhuoltohenkilöstöä.

Uusi ilmoitusvelvollisuus tulee lisäämään esityksessä tarkoitettuja ilmoituksia poliisille ja tämä voi lisätä ilmoitustilanteisiin liittyviä uhka- ja väkivaltatilanteita sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tilanteet, joissa ilmoitusvelvollisuutta käytännössä toteutetaan, tulee sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajien huomioida omassa työturvallisuus- ja asiakasturvallisuusriskien arvioinnissa sekä väkivalta- ja uhkatilanteisiin varautumisessa. On suositeltavaa, että muutoksen vaikutukset huomioidaan ennakoiden sosiaali- ja terveydenhuollon työpaikkojen väkivalta- ja uhkatilanteisiin varautumisohjeissa ja -toimissa. Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntajien olisi myös hyvä seurata, lisääntyvätkö väkivalta- ja uhkatilanteet uuteen ilmoitusvelvollisuuteen liittyen ja ovatko palveluntuottajien ennaltaehkäisevät toimet riittäviä.

Kommentit poliisin pyynnöstä tapahtuvasta tiedonluovutuksesta.

Hallituksen esityksessä kuvataan, että poliisilla on tarve saada sosiaali- ja terveydenhuollosta tietoa uhkan arviota ja uhkaavan teon estämistä varten myös silloin, kun tietoa ei ole luovutettu oma-aloitteisesti. Esityksessä ehdotetaan, että tietopyynnön tekisi päällystöön kuuluva poliisimies ja toisaalta vastaava tietopyyntö olisi osoitettava terveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa palveluntajan vastaavalle johtajalle. Esityksessä todetaan, että tietopyyntö tulisi perustella riittävällä tarkkuudella ja luovutettavat tiedot tulisi rajata välttämättömiin.

Työterveyslaitos kannattaa esitystä ja myös tämän lakimuutoksen käytännön toteuttaminen edellyttää riittävää tietojen pyyntöön ja luovuttamiseen osallistuvien osapuolten kouluttamista ja ohjeistusta.

Kommentit oikeudesta ilmoittaa työntekijään kohdistuneesta epäilystä rikoksesta.

Työterveyslaitos kannattaa hallituksen ehdotusta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelunantajien oikeudesta ilmoittaa poliisille työntekijäänsä kohdistuneesta rikosepäilystä työntekijän pyynnöstä.

Sosiaali- ja terveysalan työntekijöihin kohdistuu yleisesti väkivaltaa ja se on valitettava kasvava ja yleistynyt ilmiö. Väkivallan uhriksi joutuneen työntekijän edellytykset ilmoittaa itse kohdistuneesta rikosepäilystä voivat vaihdella ja lakimuutoksella voidaan edistää sitä, että sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöihin kohdistuneet rikosepäilyt tulevat kattavammin ilmoitetuksi, kun ilmoituksen tekeminen mahdollistetaan lakimuutoksella työnantajalle. Ilmoitettavien tietojen rajaaminen välttämättömiin on myös tässä ehdotuksessa perusteltua. Lain voimaan tulon jälkeen olisi hyödyllistä seurata palveluntajien tekemien ilmoitusten myötä kertyvää tietoa osana sosiaali- ja terveysalan työntekijöihin kohdistuvan väkivallan tutkimusta ja ennaltaehkäisyn kehittämistä.

Muut kommentit.

-

Koivula Antti

Työterveyslaitos

Lehtomäki Sanna
Työterveyslaitos